

ZPRÁVA ZE ZAHRANIČNÍ STUDIJNÍ CESTY

POLSKO 22. 4. - 26. 4. 2018

V rámci projektu „Pilotní ověření implementace systému sociálního bydlení na lokální úrovni v obci Vír“ jsme se zavázali k absolvování jedné samostatně organizované zahraniční studijní cesty. Při našem rozhodování o cíli naší cesty jsme vycházeli z toho, že bychom rádi poznali systém sociálního bydlení v zemi, která nebude navštívena jiným účastníkem projektu. Pro Polskou republiku jsme se rozhodli proto, že se jedná o zemi s podobnými novodobými dějinami (postkomunistická země) a o našeho souseda, jehož jazyk je nám velmi blízký.

Při plánování cesty jsme se seznámili s polským sociálním systémem, jehož kompetence si mezi sebou rozdělují dvě ministerstva. Našemu ministerstvu práce a sociálních věcí odpovídá *Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej* a k ministerstvu pro místní rozvoj bychom mohli přirovnat *Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju*. Právě na druhé jmenované jsme se obrátili se žádostí o vytipování nejvhodnějšího cíle naší studijní cesty. Přestože jsme chtěli navštívit pokud možno menší sídlo, které by odpovídalo velikostí naší obci, byla nám doporučena návštěva města Stargard, které je i pro polská města a obce zdrojem inspirace v oblasti sociálního bydlení.

Začátkem roku 2018 jsme tedy oslovili vedení města Stargard a získali jsme pozvání ke dvoudennímu studijnímu pobytu. Jelikož jsme se stále nechtěli rozloučit s myšlenkou navštívit i menší sídlo, hledali jsme dále. Snažili jsme se na trase cesty najít obec, ve které bychom dokázali zmapovat sociální bydlení na venkově. Snad i vzhledem k tomu, že Polská republika má poněkud jiné správní členění než Česká republika, kdy většinu pravomocí malých obcí přebírají tzv. *gminy* (obdobu našich obcí s rozšířenou působností), se nám nepovedlo najít skutečně venkovskou obec. V průběhu hledání jsme ale narazili na město Meziříčí (*Międzyrzecz*), jehož vedení nám nabídlo, že nás seznámí se svým systémem sociálního bydlení.

Ve dnech 23. a 24. 4. 2018 jsme navštívili město Stargard.

Na úvod bych rád uvedl, že polská města a obce jsou vázány zákonem o ochraně práv nájemců, bytovém fondu obce a o změně občanského kodexu č. Dz.U.2018.0.1234 ze dne 21. 6. 2001. Povinnosti obcí jsou uvedeny v článku č. 4 tohoto zákona. Z něj vyplývá, že uspokojování bytových potřeb občanů je úkolem místních samospráv. Především se zde hovoří o poskytování bydlení pro domácnosti s nízkými příjmy. Termín nízkopříjmové domácnosti si definuje každá obec vnitřním předpisem. Příjmy jsou posuzovány ve vztahu k nejnižšímu důchodu, který v současné době činí v Polsku 1000 zł. (cca 6.000 Kč).

Město Stargard leží na severozápadě Polska a má asi šedesát šest tisíc obyvatel. Z toho 16,9 % tvoří děti a mládež do 18. let, 22,7 % jsou senioři v postproduktivním věku a 60,4 % jsou obyvatelé v produktivním věku. Počet osob využívajících sociální pomoc je 3.384 (cca 5 % obyvatel). Nezaměstnanost: 3,8 %. Počet bezdomovců cca 300, z toho 200 jsou občané města. Celkový počet bytů ve Stargardu je 25.540, z toho městských je 1.893, TBS (Městské stavební družstvo) bytů je 761, včetně 302, které si pronajalo město a které využívá jako byty

sociální. Město má tudíž pro své občany k dispozici asi 1.650 bytů, což je přibližně 6,5% z celkového počtu bytů.

Počet lidí, kteří čekají na obecní byt: 571 rodin (z toho 349 pro sociální bydlení a 237 se soudním příkazem k vystěhování). Zájemce musí být přihlášen k trvalému pobytu ve Stargardu, příjem žadatele nesmí přesáhnout 175 % nejnižšího důchodu. Pro sociální byty pak nesmí přesáhnout 100 % nejnižšího důchodu.

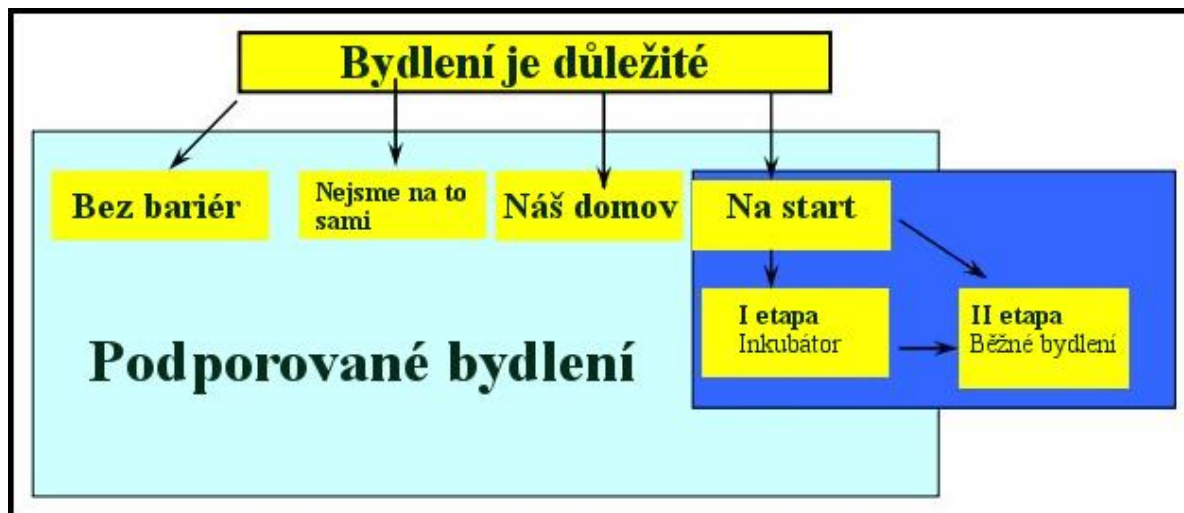
Zajímavá je tabulka nájmů v jednotlivých kategoriích obecních bytů:

Kategorie bytu	Výše nájmu Kč/m ²
E	67
I	49
II	48
III	40
IV	19
Sociální byt	7

Z tabulky je vidět, že v podstatě všechny kategorie bytů, snad kromě kategorie E (Exclusive) jsou nájem pod hranici, kterou v ČR vnímáme jako sociální nájemné (57 Kč/m²). V kategorii sociální byt je nájemné již téměř symbolické. Nejohroženější skupiny obyvatel mají navíc ještě možnost získat individuální slevu, která může činit až 50% z nájmu.

Město Stargard se také významně podílí na řešení problému bezdomovců. Tento program zahrnoval akce i pro osoby, kterým hrozí vyhoštění z bytů. Do terénu byli vysláni sociální pracovníci, město pomohlo s vytápěním, distribucí léků, zřídilo Střediska podpory i přístřeší a v neposlední řadě podporované bydlení. V rámci pilotních implementací bylo podpořeno 66 lidí, 14 lidí se stalo nezávislými, 12 lidí prošlo léčbou se závislostí, 18 osob bylo pokryto individuálním programem pro odchod bezdomovců a 3 bezdomovci bydlí v asistovaném bytě. Město též v letech 2006 – 2012 zrekonstruovalo noční útulek pro bezdomovce - 30 lůžek a vybudovalo Centrum městské podpory pro oběti domácího násilí. Ve vzniklé Ženské ubytovně je 40 míst pro ženy a děti a 5 míst pro ženy i mimo město Stargard.

Inovativnost stargardského systému sociálního bydlení je potřeba spatřovat především v projektu „Bydlení je důležité“. V jeho rámci vznikly čtyři programy, které akcentují různorodé potřeby jednotlivých skupin sociálně ohrožených obyvatel města:

- V programu „Bez bariér“ je vyčleněno 56 bytů pro osoby se zdravotním postižením.
- V rámci programu „Nejsme na to sami“ vybudovalo město v nedávné době dům s pečovatelskou službou, ve kterém se nachází dvacet dva bytů. Celý objekt je řešen velmi moderně s bezbariérovými byty, společnou terasou a společenskou místností.
- Program „Náš domov“ vznikl jako alternativa k dětským domovům. V jedenácti bytech, které jsou rozmístěny v různých částech města v běžné zástavbě, žije padesát jedna dětí spolu se svými vychovateli.
- Pro mládež, která opouští dětský domov, nebo program „Náš domov“ je určen program „Na start“. V první etapě bydlí mladí dospělí v jedenácti bytech, které jsou určeny pro společné bydlení. Pokud v ní obstojí, mají možnost přejít do běžného bydlení, pro které je vyčleněno dvacet bytů.

Město Stargard klade ve všech formách sociálního bydlení velký důraz také na různé sociální služby, které poskytuje svým nájemníkům dle jejich potřeby a v některých případech jsou přímo součástí nájemních smluv. Pracovníci města zdůrazňovali, že i když město využívá celou řadu pravidel a osvědčených postupů, přesto je uplatňován především individuální přístup.

25. 4. 2018 jsme navštívili město Miedzyrzecz.

Miedzyrzecz je město na západě Polska, které má osmnáct tisíc obyvatel. Z toho 17,8 % tvoří děti a mládež do 18. let, 21,9 % jsou senioři v postproduktivním věku a 60,3 % jsou obyvatelé v produktivním věku.

Na seznámení se sociálním bydlením města Miedzyrzecz jsme měli jen několik hodin, takže zde jsme čerpali pouze povrchní informace. Navštívili jsme Centrum sociální péče, kde jsme měli možnost promluvit si přímo s terénními sociálními pracovníci. Ty nás seznámily s pár zajímavými, především obtížnými případy, které v nedávné minulosti řešily. Jejich práce zahrnuje i návštěvy věznic, která je přímo v městě. Po výměně zkušeností jsme se vydali na exkurzi druhů bydlení.

První zastávkou byla noclehárna, kterou město provozuje na místním nádraží. V současné době je v provozu jen na přespání v zimních měsících, město však usiluje o její celodenní a celoroční provoz. Vybavení noclehárny je pořízeno ze spolupráce s charitou a z darů. Dalším objektem

naší návštěvy byl *Srodoviskowy dom samopomocy* – jakýsi denní stacionář. V tomto zařízení jsou na denní program umístováni lidé s psychickými poruchami a mentálním postižením. Klienti jsou celý den aktivně zapojováni do různých terapií, zahrnující ruční práce a výrobu, přípravu jídel a v neposlední řadě i rehabilitační cvičení.

Budova, kde klienti bydlí, byla další v pořadí naší prohlídky. Klienti, kteří jsou složeni jak z osob s tělesným, tak i mentálním postižením, jsou to muži i ženy – ubytování je však pouze pro muže. Toto zařízení navštěvují i klienti jako denní stacionář. Imobilním pak město zaručuje i svoz. V dobře vybavených dílnách se ve skupinkách v maximálním počtu 5 osob věnují výrobě keramiky a skla, své výrobky tvoří i v šicí a floristické dílně. Jejich rozvoj je podporován i výukou v počítačové učebně, věnuje se jim i rehabilitační pracovnice při povinném cvičení. Klienti jsou zapojováni do aktivního života, nepřipadá v úvahu, že by svůj čas trávili sami na pokoji bez jakékoli terapie.

Poté, co jsme se seznámili se systémy sociálního bydlení ve dvou dosti odlišných polských městech, můžeme konstatovat, že se polská společnost potýká s podobnými problémy, jaké známe i u nás. Rozdíl spatřuji v tom, že Polská republika má již osmnáct let zákonnou úpravu, která obcím ukládá zajistit přiměřené bydlení i těm jejich občanům, kteří trpí tržním selháním. Především na příkladu města Stargard je vidět, že tato úprava spolu s koncepčním a inovativním přístupem radnice, vede k velmi dobrým výsledkům. Město se nezabývá svými byty, naopak především prostřednictvím bytového družstva staví další. Byty pak podle své koncepce nabízí, za předem určených podmínek, přesně vymezeným skupinám obyvatel. Tyto skupiny pak mají možnost získávat bydlení za cenu, která je pro ně akceptovatelná a samozřejmostí je i to, že k sociálnímu bydlení patří i přiměřená sociální práce.

Vypracoval: Mgr. Ladislav Stalmach